

CZU: 373.5:37.035:2-42:37.091.3

DOI: 10.36120/2587-3636.v39i1.162-171

**PERSPECTIVA CADRELOR DIDACTICE ASUPRA ASIMILĂRII
ȘI INTEGRĂRII VALORILOR MORAL-RELIGIOASE
ÎN CONTEXTUL MODELULUI PILOT „P.I.L.D.A.”**

IMPLEMENTAT ELEVILOR DIN CICLUL GIMNAZIAL

Adrian-Florentin DĂSCĂLESCU, student doctorand, an III

<https://orcid.org/0000-0003-1246-004X>

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Rezumat. Educația, fundament al dezvoltării umane, integrează dimensiunile intelectuală, emoțională și socială, iar educația moral-religioasă joacă un rol central în formarea valorilor și identității spirituale. Studiul propune un program de intervenție săptămânal (P.I.L.D.A.), axat pe pildele Mântuitorului Iisus Hristos și fabulele culte, aplicat elevilor din ciclul gimnazial de la Liceul Tehnologic „Oltea Doamna”, pentru a stimula comportamentul moral-religios. Activitățile variate au inclus dezbateri, lecturi și proiecte filantropice, culturale. Evaluarea, realizată prin chestionare și observații a 20 de cadre didactice de la același liceu, relevă îmbunătățirea atitudinilor și relațiilor interpersonale ale elevilor, consolidând rolul educației moral-religioase în dezvoltarea armonioasă și responsabilă.

Cuvinte cheie: educație moral-religioasă, pilde, fabule, program educațional, activități extrașcolare.

**THE PERSPECTIVE OF THE TEACHING FRAMEWORKS
ON THE ASSIMILATION AND INTEGRATION OF MORAL-RELIGIOUS
VALUES IN THE CONTEXT OF THE PILOT MODEL "P.I.L.D.A."
IMPLEMENTED FOR HIGH SCHOOL STUDENTS**

Abstract. Education, the foundation of human development, integrates intellectual, emotional and social dimensions, and moral-religious education plays a central role in the formation of spiritual values and identity. The study proposes a weekly intervention program (P.I.L.D.A.), focused on the parables of the Savior Jesus Christ and religious fables, applied to secondary school students from the "Oltea Doamna" Technological High School, to stimulate moral-religious behavior. The varied activities included debates, readings and philanthropic, cultural projects. The evaluation, carried out through questionnaires and observations of 20 teaching staff from the same high school, reveals the improvement of students' attitudes and interpersonal relationships, strengthening the role of moral-religious education in harmonious and responsible development.

Key words: moral-religious education, parables, fables, educational program, extracurricular activities.

Introducere

Educația reprezintă procesul fundamental în formarea și dezvoltarea persoanei umane, oferind cadrul în care aceasta poate să se dezvolte din punct de vedere intelectual, emoțional și social. Constantin Noica sublinia faptul că doar prin educație omul devine om [6]. Educația moral-religioasă, ca parte integrantă a acestui proces, joacă un rol esențial în conturarea valorilor, a comportamentului etic și a identității spirituale ale persoanei. Din perspectiva pedagogului Constantin Cucos, educația moral-religioasă oferă un sens superior și o direcție clară în viață, asigurând un fundament interior pentru acțiunile

exterioare ale omului [3]. Aceasta contribuie nu doar la formarea unei conștiințe morale, ci și la consolidarea unei perspective integratoare asupra lumii și a locului omului în cadrul ei. Educația, în general, dar și educația moral-religioasă aparte, au fost tratate de mai mulți autori [2, 4-5, 7-11], care au arătat faptul că aceasta contribuie astfel la dezvoltarea unor trăsături fundamentale, precum integritatea, empatia și respectul pentru ceilalți, având un impact profund asupra relațiilor interumane și asupra coeziunii sociale. Prin valorile și normele promovate, aceasta sprijină procesul de autocunoaștere și de autotransformare, încurajând oamenii să devină versiuni mai bune ale lor înșiși. Prin urmare, integrarea educației moral-religioase în procesul de învățământ contribuie la dezvoltarea armonioasă a persoanei, echilibrând latura cognitivă cu cea afectivă și spirituală.

Programul de intervenție săptămânal P.I.L.D.A.

Observând aceste realități, am formulat o ipoteză conform căreia, dacă s-ar implementa elevilor din ciclul gimnazial un program săptămânal de intervenție ce valorizează atât Pildele Mântuitorului, cât și fabulele culte, ar determina îmbunătățirea comportamentului moral-religios al elevilor, accentuând atât formarea, înțelegerea, cât și adoptarea prin asumare a unei asemenea conduite. Pornind de la această ipoteză, am creat un program de intervenție săptămânal intitulat P.I.L.D.A. care a urmărit ca, în fiecare săptămână, la ora de Religie, să fie prezentată o pildă rostită de Mântuitorului Iisus Hristos, după o metodologie specifică și un grafic prestabilit. De asemenea, tot săptămânal, la orele de Limba română a fost prezentată câte o fabulă cultă, iar lunar, elevii din ciclul gimnazial au fost implicați în activități extrașcolare filantropice, culturale, creative și de relaxare și socializare, permițându-le să aplice practic cele descoperite din pildele și fabulele prezentate. Pentru clarificare, vom prezenta Pilda celor 10 fecioare (Matei 25, 1-13) [1], prezentată elevilor din ciclul gimnazial în perioada 9-13 octombrie 2023, folosind modelul propus de programul P.I.L.D.A. Astfel, pentru început, s-a prezentat elevilor imaginea reprezentând Pilda celor 10 fecioare, apoi li s-a solicitat să povestească ce observă în respectiva imagine. A urmat apoi identificarea personajelor, precizându-se asemănările și deosebirile dintre acestea. După aceea, elevii au primit ca sarcină să lectureze Pilda din Evanghelia după Matei, capitolul 25 versetele 1-13, în prealabil profesorul de Religie s-a asigurat că există pe fiecare bancă măcar un exemplar din Noul Testament, dacă nu Sfânta Scriptură. La finalul lecturii biblice, elevii au fost invitați să descrie cele descoperite, făcând comparație cu cele observate în imaginea prezentată, activitate urmată de o dezbatere despre necesitatea faptului de a fi prevăzători în viața personală, în cea sufletească și în cea lumească. Elevilor, la final, li s-a cerut să analizeze impactul nepregătirii temeinice și din timp asupra evenimentelor din viață, dar și satisfacția pe care o resimte persoana care se pregătește și dobândește cele pentru care s-a pregătit, aducând exemple din punct de vedere spiritual și material. De asemenea, tot acum li s-a solicitat

elevilor să prezinte cel puțin 5 modalități prin care pot aplica în viața personală îndemnurile descoperite în pilda prezentată. Ca activitate suplimentară, elevii au avut de rescris textul pildei, aducându-l în zilele noastre, propunând personaje și întâmplări specifice anului 2023.

Planificarea și rezultatele experimentului din prisma cadrelor didactice

Înainte de începerea programului de intervenție, elevii și cadrele didactice ce predau la ciclul gimnazial au primit un chestionar care a fost structurat în șapte capitole vizând percepția despre educația moral-religioasă, lectura moral-religioasă, relația cu Sfânta Biserică, relaționarea elevilor în familie și în școală, precum și percepția privind activitățile nonformale desfășurate. De asemenea, pe perioada de intervenție, cadrelor didactice participante li s-a solicitat să observe comportamentul elevilor dumnealor, atât la orele de curs predate, cât și în pauzele dintre orele de curs. După finalizarea programului, pentru a corela răspunsurile și a observa modificările survenite în comportamentul moral-religios al elevilor ce au participat la respectivul program, cadrele didactice și elevii au primit un nou chestionar ce a vizat aceleași șapte capitole inițiale, dar s-a focusat pe modificările survenite în perioada programului de intervenție.

Eșantionul de subiecți reprezentând cadrele didactice ce predau la elevii din ciclul gimnazial de la Liceul Tehnologic „Oltea Doamna” orașul Dolhasca, județul Suceava, România, a cuprins un număr de 20 de cadre didactice. Considerăm acest grup a fi unul eterogen, întrucât include profesori cu o experiență profesională variabilă, de la debutanți, cu un singur an de vechime în învățământ, până la cadre didactice cu peste 30 de ani de activitate, aflate în pragul pensionării. De asemenea, grupul este compus din cadre didactice cu stataturi diferite, incluzând titulari și suplinitori, și cu niveluri distincte de calificare profesională, reflectate prin gradele didactice deținute, după cum se poate observa în tabelul numărul 1.

Tabelul nr. 1 – Calificarea și statutul cadrelor didactice participante la studiu

Criteriu	Total	Doctorat	Gr. did. I	Gr. did. II	Definitivat în învățământ	Debutant	Prof. titular	Prof. suplinitor
Prof. gimnaziu	20	1	12	3	1	3	16	4

Înainte de completarea instrumentului de cercetare, cadrelor didactice li s-a explicat importanța furnizării unor răspunsuri autentice și oneste, neinfluențate sau cosmetizate, în contextul desfășurării studiului. Răspunsurile oferite reflectă opiniile personale ale cadrelor didactice cu privire la subiectul investigat, fiind subliniat faptul că acestea pot varia și neexistând răspunsuri corecte sau greșite, ci doar perspective diferite. După clarificarea modalităților de completare a itemilor, fie prin simpla bifare, fie prin

formularea unor răspunsuri deschise și elaborate, s-a accentuat importanța exprimării răspunsurilor în concordanță cu propriile convingeri ale fiecărui participant la cercetare.

În debutul cercetării, dacă primul capitol a surprins date statistice privind calificarea, statutul și vechime la catedra a cadrelor didactice participante, cel de-al doilea capitol, care explorează percepția cadrelor didactice asupra educației moral-religioase a elevilor, a inclus analiza răspunsurilor la primul item al interviului, ce viza atracția elevilor față de ora de Religie. Analiza datelor colectate a relevat un rezultat pozitiv: toți elevii participanților apreciază ora de Religie, menținând un procentaj de 100%, similar cu cel obținut în etapa de pretestare. Cadrele didactice au identificat o serie de motive care explică această preferință, detaliate în figura 1.

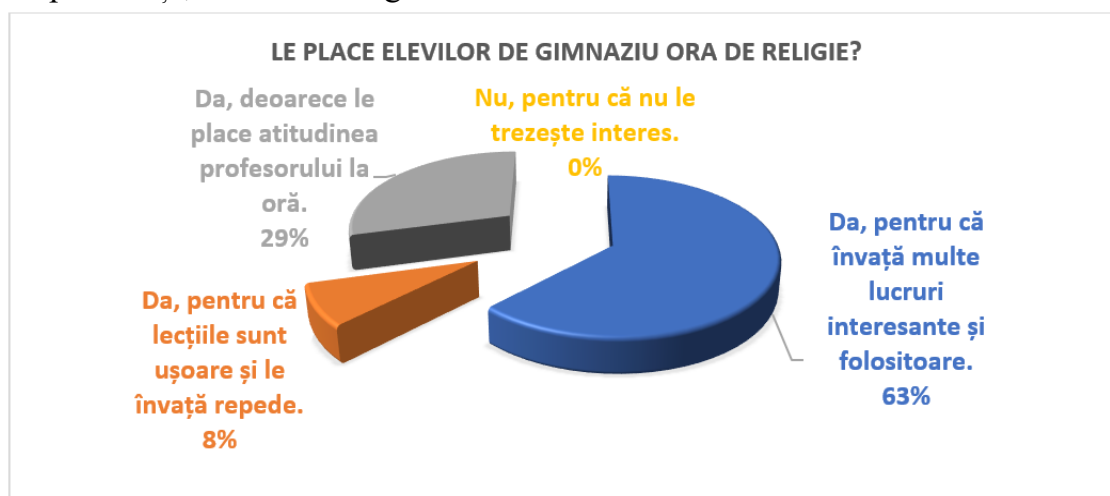

Figura 1. Percepția cadrelor didactice privind atractivitatea orei de Religie pentru elevii de gimnaziu, în posttest

La cel de-al doilea item al acestui capitol, fiind intervievați despre ce activități ar putea determina ca ora de Religie să fie mai atractivă, cadrele didactice din ciclul gimnazial au oferit câteva soluții, printre care se regăsesc: utilizarea jocurilor didactice, intonarea unor cântări religioase, implementarea unor activități ce presupun dezvoltarea abilităților practice ale elevilor, utilizarea aplicațiilor și a filmelor religioase dedicate, organizarea și implicare unui număr cât mai mare de elevi la concursuri școlare și activități extrașcolare. De asemenea, analiza datelor colectate în urma implementării programului de intervenție a indicat faptul că, în opinia cadrelor didactice, utilizarea pildelor rostite de Mântuitorul și a fabulelor moralizatoare contribuie semnificativ la creșterea atractivității orei de Religie. Această opinie este susținută de creșterea numărului de răspunsuri care subliniază importanța acestor materiale, de la 10 în etapa de pretestare la 15 în posttest, aceasta sugerând faptul că prezentarea pildelor și a fabulelor ar trebui să fie integrată constant în cadrul orelor de Religie și nu numai, și nu doar pe durata programului de intervenție. Un răspuns oferit de doamna T.S., profesor titular cu 30 de ani vechime, care arată faptul că orele sunt bine documentate, iar profesorul de la oră antrenează elevii în activități variate,

subliniază rolul esențial al cadrelor didactice în crearea unui mediu educațional dinamic și atractiv, adaptat nevoilor elevilor. Ultimul item al acestui capitol le-a solicitat cadrelor didactice să indice ce cunoștințe moral-religioase consideră că sunt esențiale pentru a fi prezentate elevilor în ora de Religie. Analiza răspunsurilor a evidențiat dorința acestora de a transmite elevilor valori și atitudini fundamentale, precum bunătatea, iubirea, empatia, stăpânirea de sine, altruismul, iertarea, respectul, milostenia, toleranța și conlucrarea. De asemenea, s-a observat faptul că, în opinia dumnealor, cadrul didactic are capacitatea de a alege în mod potrivit conținuturile și cunoștințele moral-religioase prezentate elevilor. Aceste observații reflectă importanța unei selecții atente și bine fundamentate a valorilor transmise, contribuind astfel la formarea morală și spirituală a elevilor.

În cadrul următorului capitol ce a vizat lectura moral-religioasă a elevilor, analiza răspunsurilor cadrelor didactice participante a oferit perspective valoroase asupra obiceiurilor de lectură ale elevilor acestora. La prima întrebare, care viza observarea interesului elevilor pentru cărți cu tematică moral-religioasă în ultimul an, s-a constatat o tendință pozitivă. Majoritatea cadrelor didactice au remarcat un interes sporit pentru astfel de lecturi, deși două cadre au semnalat o lipsă de atracție din partea elevilor pentru acest tip de literatură, ca soluție, propunând domnișoara S.A., profesor debutant, promovarea interviurilor moral-religioase cu personalități duhovnicești marcante. Observând comportamentul mai recent al elevilor dumneaei la clasă, doamna R.L., profesor titular cu 30 de ani de experiență, a subliniat faptul că, deși nu i-a văzut lecturând asemenea cărți având conținut moral-religios, este convinsă că elevii au citit, dovadă fiind chiar comportamentul lor. Printre materialele menționate de cadrele didactice ca fiind preferate de elevi se numără „Noul Testament”, „Biblia Copiilor”, manualele școlare, „Povestiri morale”, de Părintele Cleopa, „Psalmii” și diferite rugăciuni. La cel de-al doilea item al aceluiași capitol, ce se referea la impactul unei pilde sau fabule citite asupra elevilor, 19 dintre cadrele didactice au afirmat că elevii au fost impresionați de lecturi precum pildele „Fiului Risipitor”, „Samarineanului Milostiv”, „Semănătorului”, „Oii pierdute” și „Talanților”. Din fabulele menționate s-au remarcat: „Boul și vițelul”, „Cărbunele și diamantul”, „Măgarul și tigru”, „Frunzele și rădăcina” și „Câinele și cățelul”. La cel de-al treilea item cadrele didactice au confirmat că, pe parcursul ultimului an, elevii din ciclul gimnazial au lecturat, în cadrul orelor de Limba și literatura română, pe lângă textele prevăzute în programă, și pildele sau fabulele menționate anterior. De asemenea, unii profesori au utilizat aceste texte și în cadrul orelor de dirigenție, după cum ilustrează răspunsul oferit de doamna T.S., care susține faptul că a discutat cu elevii dumneaei la orele de dirigenție mai multe pilde, printre care amintește pilda Semănătorului, a neghinei și chiar a datornicului nemilostiv. Ultimul item al capitolului a vizat contribuția acestor lecturi la dezvoltarea moral-religioasă și etică a elevilor și a evidențiat un consens în rândul cadrelor didactice. Au fost identificate valori precum iubirea aproapelui, îngăduința,

bunătatea, cinstea, modestia, empatia, respectul pentru bine și adevăr, smerenia și responsabilitatea. Impactul acestor lecturi a fost sintetizat de doamnele profesoare I.N., profesor titular cu 30 de ani vechime, care a evidențiat faptul că prin acestea elevii nu doar învață cum să se comporte, ci și ce atitudine să aibă în anumite situații, să aibă încredere în iubirea lui Dumnezeu și să nu uite că având credință orice lucru devine posibil, și S.A. care, în mod similar, a ajuns la concluzia că prin aceste lecturi moral-religioase elevii învață să nu emită judecăți până nu cunosc în totalitate un anumit aspect, să fie mulțumitori și recunoscători față de darurile primite și să nu uite că indiferent de situație familia lor le va fi alături. Astfel, putem concluziona faptul că lecturile moral-religioase propuse contribuie semnificativ la dezvoltarea caracterului elevilor, promovând valori esențiale pentru integrarea acestora într-o comunitate etică și responsabilă.

Cel de-al patrulea capitol, dedicat metodicii utilizării Pildelor Mântuitorului și a fabulelor culte în activitățile didactice, a evidențiat o creștere semnificativă a integrării acestora în procesul educațional. Comparativ cu etapa de pretestare, când mai mult de jumătate dintre cadrele didactice nu foloseau astfel de materiale, analiza răspunsurilor a relevat că doar cinci dintre acestea nu le utilizează în prezent, cele mai frecvent utilizate fiind „Pilda neghinei”, „Pilda Semănătorului”, „Pilda fiului risipitor” și „Pilda oii pierdute”, utilizarea acestora nefiind limitată la orele de Consiliere și orientare sau de Limba română, ci extinzându-se și în orele de Latină și chiar Matematică. Din prisma momentelor didactice în care sunt folosite aceste texte de către cadrele didactice, au fost evidențiate captarea atenției și transmiterea noilor cunoștințe, pildele fiind selectate pentru a contribui la stimularea elevilor și la crearea unui climat educativ optim. De asemenea, cadrele didactice participante au arătat că mai pot folosi aceste materiale pentru reflecție și meditație, textele moral-religioase stimulând introspecția și dezvoltarea personală, iar nu în ultimul rând acestea au fost folosite pentru a redobândi atenția elevilor și a restabili liniștea, după cum se poate observa în figura numărul 2.

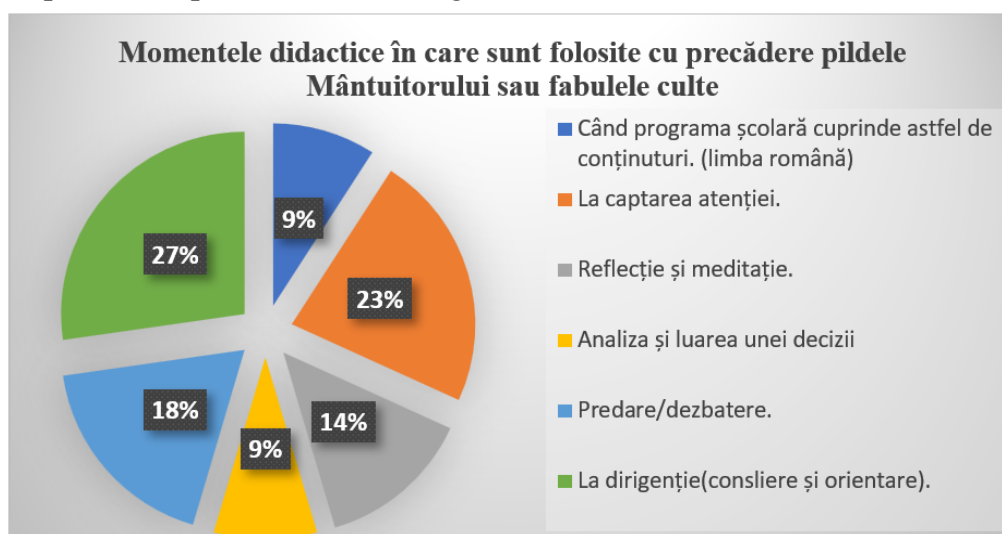

Figura 2. Momentele didactice în care sunt folosite cu precădere pildele/fabulele de către cadrele didactice, în posttest

Sub aspectul schimbărilor observate în atitudinea și comportamentul elevilor în urma utilizării acestor texte în cadrul orelor de curs, cadrele didactice au raportat îmbunătățiri semnificative în comportamentul elevilor după expunerea la pildele și fabulele discutate, printre efectele notabile numărându-se creșterea atenției și sporirea interesului față de activitățile educative, dezvoltarea responsabilității față de consecințele propriilor acțiuni, schimbarea atitudinilor în relații interpersonale, atât în raport cu ceilalți elevi, cât și cu părinții și cadrele didactice. Astfel, utilizarea acestor pilde ale Mântuitorului și fabule culte în cadrul orelor de curs au adus doar beneficii care nu s-au extins doar asupra comportamentului din sala de clasă, ci și în viața cotidiană a elevilor.

În următorul capitol, dedicat relaționării interpersonale a elevilor, analiza răspunsurilor oferite de cadrele didactice a evidențiat o îmbunătățire semnificativă a dinamicii sociale între elevi, în ultimul an școlar. Toate cadrele didactice participante au confirmat formarea de prietenii între elevi, majoritatea observând un număr considerabil de astfel de legături. Aceste prietenii au fost facilitate de preocupările comune, valorile morale împărtășite și activitățile desfășurate atât în cadrul orelor de curs, cât și în timpul activităților extrașcolare. De asemenea, influența pildele și fabulelor culte propuse în programul de intervenție a fost recunoscută ca un factor care a consolidat aceste relații, prin promovarea empatiei, loialității și sprijinului reciproc. Referitor la activitățile desfășurate în comun de către elevi, cadrele didactice au subliniat colaborarea în rezolvarea anumitor sarcini, participarea la diferite jocuri și activități creativ-artistice etc. La baza acestora au fost identificate interesele comune și dorința de socializare a elevilor. În ceea ce privește comportamentul elevilor, cadrele didactice au remarcat o îmbunătățire generală, 15 dintre acestea descriindu-l ca fiind în mare măsură dezirabil. Activitățile desfășurate pentru schimbarea comportamentului elevilor au inclus exerciții de autocunoaștere, jocuri de rol, activități moral-religioase, acțiuni de voluntariat și excursii tematice. Aceste intervenții au fost menite să dezvolte empatia, înțelegerea și cooperarea între elevi, precum și să promoveze valori morale esențiale. Ca exemple de bune practici au fost menționate schimburi simbolice de cadouri pentru a sublinia importanța intenției în raport cu valoarea materială, activități de grup pentru consolidarea relațiilor și implicarea în proiecte de voluntariat care încurajează responsabilitatea socială, diverse excursii tematice, activități extrașcolare și chiar evaluarea reciprocă a răspunsurilor sau a lucrărilor cu scopul dezvoltării gândirii critice și a capacității de autoevaluare, conform doamnei profesoare M.F.

În capitolul al șaselea, care a cuprins percepția cadrelor didactice privitoare la relațiile elevilor dumnealor în familiile lor, analiza răspunsurilor oferite de cadrele didactice a relevat o îmbunătățire a dinamicii familiale. Conform opiniilor a 18 cadre didactice, relațiile dintre elevi și părinții lor au devenit mai armonioase în ultima perioadă, în timp ce două cadre didactice s-au abținut de la formularea unui răspuns. Această evoluție pozitivă

reprezintă o ameliorare față de etapa de pretestare, când 17 cadre observaseră astfel de relații bune. În ceea ce privește conflictele dintre elevi și membrii familiei lor (părinți, frați sau surori), s-a remarcat o scădere semnificativă a frecvenței acestora. În prezent, 10 cadre didactice nu au observat certuri între elevi și familiile lor, comparativ cu doar 7 în etapa de pretestare. Alte 8 cadre au indicat existența unor conflicte izolate, iar două s-au abținut de la răspuns. Este deosebit de important faptul că, spre deosebire de etapa de pretestare, nu mai există cazuri de certuri multiple, ceea ce subliniază o îmbunătățire evidentă a climatului familial. Privitor la cauzele conflictelor familiale, cercetarea a evidențiat anumiți factori relevanți din punct de vedere educațional și moral-religios, principalele cauze menționate fiind comunicarea deficitară sau chiar lipsa ei, mediul familial precar, lipa educației în familie, diferențele de vârstă și opinii, rezultatele școlare nesatisfăcătoare, influențele negative ale anturajului și așteptările nerealiste. De asemenea, doamna profesoară T.A., cadru didactic cu peste 30 de ani vechime, a identificat diferențele de opinii și valori, nevoia de independență a tinerilor și problemele de autoritate și control. Solicitându-li-se identificarea unei „chei” pentru a spori armonia în familie, cadrele didactice au subliniat importanța valorilor fundamentale precum iubirea, credința, toleranța, respectul, înțelegerea și sprijinul reciproc și, nu în ultimul rând, credința în Milostivul Dumnezeu, după cum subliniază doamna profesoară I.N., când afirmă: „Credința în Dumnezeu, iertarea și răbdarea în toate.” Tot în cadrul aceluiași capitol, cadrele didactice au fost întrebat dacă au prezentat elevilor exemple de pilde rostite de Mântuitorul Hristos sau fabule culte ce cuprind învățături despre familie. Analiza răspunsurilor a arătat o utilizare frecventă a unor pilde și fabule relevante, dintre care cele mai menționate au fost: „Pilda fiului risipitor”, „Pilda celor zece fecioare”, „Pilda samariteanului milostiv”, fabula cizmarului și pilda minunii la nunta din Cana Galileii, precum și marea poruncă a iubirii din Noul Testament, în opinia domnului profesor suplinitor V.A. Astfel, se poate constata că intervențiile propuse în programul implementat au avut un impact benefic și asupra relațiilor familiale ale elevilor, sprijinind dezvoltarea unor relații armonioase, ce au la bază valori creștine și principii moral-religioase, precum iubirea și respectul reciproc.

Ultimul capitol s-a focusat asupra analizei percepției cadrelor didactice asupra îmbunătățirii activităților extrașcolare și a impactului acestora asupra elevilor. Răspunsurile primite au relevat faptul că toate cadrele didactice participante au desfășurat activități extrașcolare alături de elevii lor, cu un grad diferit de implicare: 13 cadre au desfășurat activități multiple, iar 7 au raportat un număr mai redus de astfel de inițiative. Privitor la ceea ce le-a plăcut cel mai mult elevilor dumnealor în cadrul acestor activități, au fost apreciate în special următoarele aspecte: comuniunea, socializarea și cooperarea crescută între elevi, libertatea de a-și valorifica abilitățile, de a comunica liber și de a împărtăși sentimente, și nu în ultimul rând, posibilitatea de a descoperi lucruri noi în cadrul

excursiilor tematice și a petrece timp de calitate în natură. Printre învățămintele dobândite de elevii dumnealor, cadrele didactice au amintit: iubirea, iertarea, ajutorul, colaborarea, prietenia, importanța respectului față de ceilalți și față de mediul înconjurător, dar și valoarea grupului din care fac parte. De asemenea, doamna profesoară T.A. a subliniat importanța respectării unui sistem de norme și valori morale pentru a exista o relație interumană, iar doamna profesoară I.G. a observat că elevii au devenit mai toleranți, buni, și încrezători în forțele proprii. Ultimul item al acestui capitol le-a solicitat cadrelor didactice propuneri pentru îmbunătățirea activităților extrașcolare. În urma analizei răspunsurilor oferite, am putut constata faptul că fiecare cadru didactic s-a arătat interesat de dezvoltarea activităților extrașcolare, oferind cel puțin câte un răspuns, printre cele mai valoroase propuneri regăsindu-se stabilirea unor obiective clare și oferirea unui feedback final, dinamizarea activităților, introducerea elementelor de noutate și implicarea elevilor în cât mai multe activități practice și interactive, dar și crearea unui mediu nonformal care să le stimuleze creativitatea și autonomia. De asemenea, doamna profesoară T.A. subliniază necesitatea diplomației cadrului didactic în prezentarea obiectivelor, iar temele propuse să fie corelate cu nevoile reale ale elevilor. Referindu-se la activitățile desfășurate în cadrul programului intervențional, domnul profesor doctor C.E. consideră că acestea răspund în mare parte nevoilor educaționale ale elevilor conținând „ceea ce trebuie”.

Concluzii

În concluzie, putem afirma că prin studiul întreprins s-a demonstrat cu claritate importanța educației moral-religioase în dezvoltarea armonioasă a elevilor, ipoteza formulată anterior acestuia validându-se. Prin integrarea pildelor Mântuitorului și a fabulelor culte în procesul didactic, programul de intervenție P.I.L.D.A. a dovedit că metodele inovative și activitățile interdisciplinare pot spori atractivitatea orelor de Religie, dar și pe cea a celorlalte discipline, și pot contribui la dezvoltarea unor valori fundamentale, precum empatia, responsabilitatea, iubirea, credința și respectul. Datele obținute relevă o îmbunătățire semnificativă a comportamentului elevilor, atât în cadrul școlar, cât și în interacțiunile lor cotidiene, ceea ce subliniază eficacitatea educației moral-religioase nu doar ca instrument de formare a conștiinței, ci și ca mijloc de consolidare a coeziunii sociale. De asemenea, rezultatele indică faptul că implicarea elevilor în activități extrașcolare recreative, filantropice și culturale sprijină aplicarea practică a valorilor învățate, încurajându-i să devină cetățeni responsabili și implicați, acest lucru subliniind importanța continuării și diversificării activităților extrașcolare, pentru a susține dezvoltarea holistică a elevilor. Contribuția cadrelor didactice prin adaptarea metodologiilor la nevoile elevilor a fost un factor decisiv în succesul acestui program. Astfel, considerăm că implementarea pe scară largă a unor astfel de inițiative poate

reprezenta un model eficient pentru dezvoltarea educațională integrată, având un impact semnificativ asupra formării generațiilor viitoare.

Bibliografie

1. *BIBLIA sau Sfânta Scriptură*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2018. 1560 p. ISBN 978-973-616-679-2.
2. CUCIUREANU, M.; VELEA, S. *Educația moral-religioasă în sistemul de educație din România*. București, Editura Institutului de Științe ale Educației, 2008.
3. CUCOȘ, C. *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Iași: Editura Polirom, 2009. 376 p. ISBN 978-973-46-1405-9.
4. CUCOȘ, C. *Educația. Reîntemeieri, dinamici, prefigurări*. Iași: Editura Polirom, 2017. 280 p. ISBN 978-973-46-6760-4.
5. JEDER, D.; BUJOREAN, E. *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculumului*. Iași: Editura PIM, 2011. ISBN 978-606-13-0731-9.
6. NOICA C., *Devenirea întru ființă. Scrisori despre logica lui Hermes*. București: Editura Humanitas, 1998. 185 p. ISBN 973-28-0880-2.
7. OPRIȘ, D., *Educație și religie. Analize, reflecții, provocări*. București: Editura Eikon, 2020. ISBN 9786064902504.
8. OPRIȘ, M. *Religie, morală, educație. Perspective teologice și pedagogice*. București: Editura Basilica, 2011. 303 p. ISBN 9786068141657.
9. PÂNIȘOARĂ, I.-O. *Ghidul profesorului*. Iași: Editura Polirom, 2017. 256 p. ISBN 978-973-46-6698-0.
10. POGOLȘA, L. Teoria educației: inovație și modernizare: considerații cu privire la educația religioasă. În: *Univers Pedagogic*, 2015, nr.1 (45), pp. 3-21. ISSN: 1811-5470. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Consideratii%20cu%20privire%20la%20educatia%20religioasa.pdf [vizitat 20.07.2023].
11. SCHIOPU, C. *Procedee de valorificare a textului literar: situația de opțiune morală*. În: Revista Limba Română 2004, Nr. 1-3, anul XIV. <https://www.limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2193> [vizitat 10. 07.2023].

Recepționat / Received: 28.01.2025

Acceptat / Accepted: 18.03.2025

Email: adrian.dascalescu@ltdolhasca.ro